Instandhoudingsbeleid
Stichting Kasteel de Haar

1910 Frans Luyten (rentmeester) en Pierre Cuypers (architect) in de Rozentuin
Links het Châtelet, midden het kasteel, rechts de kapel

September 2026

Voorwoord 3
1 Inleiding 4
1.1 Doel van het instandhoudingsbeleidsplan 4
1.2 Reikwijdte 4
2 Kasteel de Haar 5
2.1 Het monumentale ensemble 5
2.2 De instandhoudingsopgave 5
3 Beleid 7
3.1 Uitgangspunten voor de instandhouding 7
3.2 Wettelijk en beleidsmatig kader 7
4 Organisatie 8
4.1 Governance 8
4.2 Organisatie en verantwoordelijkheden 8
4.3 Opleiding en ontwikkeling 9
4.4 Externe samenwerking 10
5 Voorbereiding van de instandhouding 11
5.1 Historisch onderzoek 11
5.2 Meerjarenonderhoudsplannen 11
5.3 Inspecties 12
5.4 Documentatie en borging 12
6 Uitvoering van de instandhouding 14
6.1 Planmatig onderhoud 14
6.2 Dagelijks onderhoud 14
6.3 Restauraties 15
6.4 Uitvoering van de instandhouding 15
7 Ontwikkeling en toekomst 16
7.1 Verduurzaming 16
7.2 Klimaatadaptatie 16
7.3 Risicomanagement 16
7.4 Financiële borging 18
8 Bijlagen 1
8.1 Overzicht monumentonderdelen 1
8.2 Organogram 2
8.3 Overzicht historisch onderzoek 3
8.4 Masterplan Park & Tuinen (Michael van Gessel, 2002) 4
8.5 Tijdlijn restauraties en groot onderhoud 9
8.6 Overzicht geplande werkzaamheden 2027-2030 10
8.7 Vaste aannemers 12
8.8 POM monitor 2025-2026 17
8.9 Analyse roerende collectie 2022 18

Voorwoord

Het document dat voor u ligt is de eerste editie van het Instandhoudingsbeleidsplan voor Kasteel de Haar. Voorheen was de instandhouding een hoofdstuk in het algemene beleidsplan. Het expliciet formuleren van onze visie op de instandhouding van het bezit is een logische stap in de verdere professionalisering in onze omgang met het monument.

Een eerste editie impliceert dat wij dit beschouwen als een levend document, dat regelmatig zal worden aangepast aan toekomstige nieuwe inzichten en ontwikkelingen. In deze eerste editie zijn sommige onderwerpen al verder uitgewerkt dan andere; de onderwerpen die nog verder kunnen worden ontgonnen volgen de komende jaren.

Haarzuilens, september 2026

1 Inleiding

1.1 Doel van het instandhoudingsbeleidsplan

Stichting Kasteel de Haar heeft als statutaire kerntaak het duurzaam in stand houden van het rijksmonument Kasteel de Haar en het openstellen daarvan voor het publiek. Beide doelstellingen zijn gelijkwaardig en vormen sinds de oprichting van de Stichting de basis voor alle beleidskeuzes en werkzaamheden.

Dit instandhoudingsbeleidsplan beschrijft de wijze waarop de instandhouding van het monumentale ensemble is georganiseerd, welke uitgangspunten daarbij worden gehanteerd en hoe de kwaliteit van het beheer structureel is geborgd. De openstelling van het monument maakt uitsluitend deel uit van dit plan voor zover deze rechtstreeks van invloed is op de instandhouding.

Dit is de eerste versie van een separaat Instandhoudingsbeleidsplan. Voorheen was instandhouding onderdeel van het algemene strategisch beleidsplan van Kasteel de Haar. Het Instandhoudingsbeleidsplan wordt jaarlijks herzien en door de Raad van Toezicht goedgekeurd.

1.2 Reikwijdte

Het instandhoudingsbeleidsplan heeft betrekking op alle onderdelen waarvan Stichting Kasteel de Haar eigenaar en beheerder is en waarvoor de Stichting verantwoordelijkheid draagt.
Daaronder vallen in ieder geval:

- het kasteel;
- de monumentale bijgebouwen;
- het park en de stijltuinen;
- lanen, waterwerken en overige historische groenstructuren;
- de monumentale interieurs;
- de roerende collectie;
- de technische voorzieningen, voor zover deze onderdeel uitmaken van het monument.

2 Kasteel de Haar

2.1 Het monumentale ensemble

Kasteel de Haar maakt deel uit van het beschermde rijksmonument Complex Buitenplaats Kasteel de Haar in de gemeente Utrecht. Sinds 1996 zijn het kasteel, het park en de meeste bijgebouwen eigendom van Stichting Kasteel de Haar. In het jaar 2000 is ook de kapel aan de Stichting overgedragen. In 2012 is de roerende collectie in eigendom verworven. In totaal beheert Stichting Kasteel de Haar 27 monumenten binnen dit complex (zie bijlage).

Het huidige kasteel heeft een middeleeuwse oorsprong, maar werd tussen 1892 en 1912 voor een groot deel herbouwd onder leiding van architect Pierre Cuypers. De herbouw beperkte zich niet tot het hoofdgebouw, maar omvatte het gehele ensemble, waaronder de tuinen, het landschapspark, de monumentale bijgebouwen, de bruggen en de technische infrastructuur. Hierdoor ontstond één integraal ontworpen buitenplaats waarin architectuur, landschap en inrichting nauw met elkaar zijn verbonden.

Een bijzonder kenmerk van De Haar is dat het complex na de voltooiing van de herbouw slechts gedurende enkele maanden per jaar werd bewoond. Hierdoor zijn niet alleen de gebouwen goed bewaard gebleven, maar ook de door Cuypers ontworpen interieurafwerkingen, meubelen, serviezen, gebruiksvoorwerpen en andere onderdelen van de oorspronkelijke inrichting. De combinatie van architectuur, interieur en collectie vormt daardoor een vrijwel compleet bewaard totaalontwerp uit het begin van de twintigste eeuw.

Het ensemble vertegenwoordigt verschillende historische ontwikkelingsfasen. De middeleeuwse oorsprong van het kasteel is nog steeds herkenbaar, terwijl de herbouw door Pierre Cuypers en de inrichting door de familie Van Zuylen gezamenlijk het karakter bepalen van het huidige complex.

2.2 De instandhoudingsopgave

Gebouwen

De gebouwen vormen de historische kern van het ensemble. Tot het bezit behoren onder meer het kasteel, het Châtelet, de kapel, de gebouwen rond het Stalplein, diverse poortgebouwen, bruggen, tuinornamenten en overige historische gebouwen die onderdeel uitmaken van de buitenplaats. Daarnaast behoort ook een niet-monumentaal gebouw tot het bezit van de Stichting, te weten het Tuynhuis.

Park en tuinen

Rond het kasteel ligt een park van circa 55 hectare. Direct rondom het kasteel bevinden zich de formele stijltuinen. Binnen dit gebied bevinden zich tevens historische onderdelen zoals de Menagerie, het doolhof, de Romeinse Tuin, de Rozentuin, de Buxustuin en de Grote en Kleine Cour. Daaromheen ligt een uitgestrekt landschapspark met lanen, waterpartijen, een hertenkamp, bruggen, bosvakken en open weiden. De historische groenstructuur vormt een onlosmakelijk onderdeel van het rijksmonument.

Interieurs

De interieurafwerkingen, met name in het kasteel en in het Châtelet, behoren tot de meest waardevolle onderdelen van het monument. Wandafwerkingen, plafonds, vloeren, trappen, schouwen, glas-in-loodramen, houtsnijwerk, natuursteen en smeedwerk zijn grotendeels oorspronkelijk bewaard gebleven.

Collectie

De roerende collectie is onlosmakelijk verbonden met het gebouw en vormt daarvan een integraal onderdeel. Tijdens de herbouw werd de collectie samengesteld door de baron en barones Van Zuylen, die kunstvoorwerpen, meubels, wandtapijten, keramiek, Aziatica, schilderijen, religieuze kunst, tafelzilver, serviezen en talrijke andere objecten verzamelden. Ook Pierre Cuypers adviseerde bij de inrichting van het kasteel en ontwierp een groot aantal objecten, waaronder een collectie tafelzilver dat is geregistreerd als beschermd cultuurgoed onder de Erfgoedwet.

De collectie en het gebouw zijn in samenhang ontworpen en gebruikt. Daardoor vertelt de collectie niet alleen het verhaal van de bewoners, maar versterkt zij ook de monumentale betekenis van het gebouw zelf. Zonder deze collectie zou het kasteel een belangrijk deel van zijn historische zeggingskracht verliezen. Om die reden wordt ook de collectie beschouwd als een essentieel onderdeel van de instandhoudingsopgave.

3 Beleid

3.1 Uitgangspunten voor de instandhouding

Sinds de oprichting van Stichting Kasteel de Haar heeft de organisatie zich ontwikkeld van een restauratieorganisatie naar een professionele beheerorganisatie waarin planmatig onderhoud, onderzoek, restauratie en kwaliteitsborging een plek hebben gekregen.

Het uitgangspunt is sindsdien dat onderhoud de voorkeur heeft boven restauratie en dat iedere belangrijke ingreep wordt voorbereid op basis van historisch onderzoek. Restauratie vindt uitsluitend plaats wanneer regulier onderhoud onvoldoende is om de monumentale waarden duurzaam te behouden.

De openstelling van Kasteel de Haar draagt bij aan de maatschappelijke doelstelling van de Stichting en maakt het mogelijk inkomsten te genereren voor de instandhouding van het monument. Tegelijkertijd blijft het behoud van de monumentale waarden leidend. Bij alle beleidskeuzes wordt daarom een zorgvuldige afweging gemaakt tussen openstelling, gebruik en behoud.

De uitgangspunten kunnen als volgt worden samengevat:
- behoud van het monumentale ensemble als geheel;
- historisch onderzoek als basis voor belangrijke ingrepen;
- planmatig onderhoud ter voorkoming van restauratie;
- toepassing van restauratie- en onderhoudsrichtlijnen;
- inzet van deskundige medewerkers en gespecialiseerde externe adviseurs;
- zorgvuldige afweging van cultuurhistorische, technische en financiële belangen;
- systematische vastlegging en uitwisseling van nieuwe kennis.

3.2 Wettelijk en beleidsmatig kader

Stichting Kasteel de Haar is sinds 2013 aangewezen als Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud (POM). Hiermee erkent de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dat de Stichting beschikt over de deskundigheid, continuïteit en kwaliteitsborging die noodzakelijk zijn voor het duurzaam beheer van een monumentaal ensemble van deze omvang.

De kwaliteit van de organisatie wordt periodiek beoordeeld door de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de technische staat van de monumenten, maar ook naar de wijze waarop de instandhouding organisatorisch en beleidsmatig is geborgd.

4 Organisatie

4.1 Governance

Stichting Kasteel de Haar is eigenaar van het kasteel, het park, de historische tuinen, de monumentale bijgebouwen en de roerende collectie. Daarmee berust de verantwoordelijkheid voor de duurzame instandhouding van het monumentale ensemble bij deze Stichting.
De publieksopenstelling is ondergebracht bij Stichting Exploitatie Kasteel de Haar, die daartoe het ensemble huurt van Stichting Kasteel de Haar.
De horeca-activiteiten worden uitgevoerd door Kasteel de Haar Horeca & Retail B.V., waarvan Stichting Exploitatie Kasteel de Haar enig aandeelhouder is.
Deze organisatiestructuur maakt een duidelijke scheiding mogelijk tussen de instandhouding van het monument en de exploitatie daarvan, terwijl beide organisaties gezamenlijk bijdragen aan het behoud van Kasteel de Haar.

Stichting Kasteel de Haar en Stichting Exploitatie Kasteel de Haar kennen een Raad van Toezicht-model en handelen overeenkomstig de Governance Code Cultuur. De directeur-bestuurders van beide stichtingen zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van beide organisaties en dragen de eindverantwoordelijkheid voor de instandhouding van het monumentale ensemble.

De Raden van Toezicht houden toezicht op het beleid en de algemene gang van zaken. Binnen de Raad is kennis aanwezig op het gebied van onder meer cultuur, financiën, bestuur en ondernemerschap. Omdat ook de familie Van Zuylen twee zetels heeft in de Raad is ook de historische kennis van het complex op dat niveau geborgd. De specifieke deskundigheid op het gebied van monumentenzorg is op dit moment geborgd bij de directeur-bestuurder van Stichting Kasteel de Haar. Als in de toekomst deze deskundigheid niet bij de directeur-bestuurder belegd wordt zal dit in de Raad van Toezicht worden geborgd.

4.2 Organisatie en verantwoordelijkheden

De dagelijkse uitvoering van de instandhouding vindt plaats door de eigen organisatie waarin bouwkundig beheer, parkbeheer, collectiebeheer en technisch onderhoud zijn ondergebracht. De medewerkers worden ondersteund door een groot aantal vrijwilligers, die bijdragen aan zowel de instandhouding als de publieksopenstelling. Deze afdelingen worden rechtstreeks aangestuurd door de directeur-bestuurder.

De instandhouding van de gebouwen valt onder de verantwoordelijkheid van het Hoofd Technische Dienst, die leiding geeft aan 3 medewerkers. Het Hoofd Technische Dienst is op dit moment een ervaren bouwkundig projectleider die naast zijn werkzaamheden voor Kasteel de Haar voor 50% in dienst is van het architectenbureau dat sinds 2002 alle werkzaamheden aan de monumenten bij Kasteel de Haar begeleidt. In zijn werk bij het architectenbureau leidt hij restauratieprojecten bij andere monumenten waaronder veel kastelen en kerken. Door deze combinatie van functies bereiken we optimale kennisdeling waarvan alle betrokken partijen profiteren.

De instandhouding van park en tuinen valt onder de verantwoordelijkheid van het Hoofd Park & Tuinen (de tuinbaas), die leiding geeft aan 4 hoveniers. Viermaal per jaar wordt structureel advies ingewonnen over alle werkzaamheden die buiten het regulier onderhoud vallen. De adviesgroep bestaat uit een landschapshistoricus en twee voormalige tuinbazen van buitenplaatsen.

Voor specialistische werkzaamheden aan de gebouwen, park en tuinen wordt samengewerkt met externe deskundigen, waaronder restauratiearchitecten, bouw- en landschapshistorici, Monumentenwacht, Historisch Groen Beheer, restauratoren, ecologen en andere vakspecialisten. In de bijlagen is een lijst opgenomen van de betrokken bureaus. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden worden zij betrokken bij onderzoek, voorbereiding, uitvoering en evaluatie van onderhouds- en restauratieprojecten.

De instandhouding van de collectie valt onder de verantwoordelijkheid van het Hoofd Museale Zaken, tevens conservator van Kasteel de Haar, die leiding geeft aan twee medewerkers ten behoeve van het collectiebeheer en de registratie van de collectie. Restauraties van objecten worden altijd uitgevoerd door specialisten; in veel gevallen wordt daarnaast gewerkt met begeleidingscommissies.

Het organigram van de organisatie is opgenomen in de bijlagen.

4.3 Opleiding en ontwikkeling

De verantwoordelijkheid voor de instandhouding wordt bij een relatief kleine POM door een beperkt aantal medewerkers gedragen. Borging van de kennis, ervaring en de voor de beroepsgroep geldende normen voor werkzaamheden aan de monumenten vraagt daarom extra aandacht.

In de basis wordt bij de afdelingen Gebouwen, Park & Tuinen en Collectie gewerkt met een combinatie van een senior en een junior medewerker zodat door middel van samenwerking kennis en ervaring wordt overgedragen.
De junior bouwkundige wordt daarnaast een erfgoedopleiding aan de Hogeschool Utrecht aangeboden.

In de praktijk lukt het niet altijd deze functies alle goed ingevuld te krijgen. In 2025 is bijvoorbeeld bij de afdeling Gebouwen een junior bouwkundige in dienst getreden. Na een jaar is dit helaas weer een vacature waarvoor in het najaar van 2026 een wervingscampagne start.
Goede bouwkundigen zijn de laatste jaren zeer schaars; ook zijn de arbeidsvoorwaarden voor bouwkundigen bij de grote aannemers significant beter dan in de culturele sector. Daarom wordt ook gewerkt met een externe schil van ervaren specialisten die bijvoorbeeld werkzaam zijn bij het vaste restauratiearchitectenbureau VB Erfgoed & architectuur.

Bij de afdelingen Park & Tuinen en Collectie is de werving van junior medewerkers over het algemeen succesvol; het aanbod aan geschikte medewerkers in deze sectoren is groter.
Bij de afdeling Park & Tuinen krijgen nieuwe hoveniers die nog niet eerder in een monumentale omgeving hebben gewerkt de leergang Hovenier Historisch Groen aangeboden.
Nieuwe medewerkers bij de afdeling Collectie hebben over het algemeen al een geschikte opleidingsachtergrond, zoals de Reinwardt Academie.

Bijscholing van de senior medewerkers is afhankelijk van de functionaris in kwestie en de leerbehoefte. Allen maken actief gebruik van het aanbod van diverse netwerkorganisaties, zoals het Gilde van Tuinbazen of de NMo.

Daarnaast krijgen alle medewerkers van alle afdelingen, dus ook de operationele afdelingen, bij indiensttreding een cursus do’s en don’ts met betrekking tot het interieur en de collectie.

4.4 Externe samenwerking

De Stichting neemt deel aan verschillende samenwerkingsverbanden op het gebied van monumentenzorg, historisch groenbeheer en verduurzaming van historische buitenplaatsen.

Kasteel de Haar is sinds 2024 lid van de Nationale Monumentenorganisatie NMo; op dit moment is de algemeen directeur van Kasteel de Haar tevens bestuurslid van de NMo. Lidmaatschap van de NMo biedt gestructureerde kennisuitwisseling binnen veel relevante vakgebieden met de meeste andere grote monument beherende organisaties; vrijwel alle POMs zijn lid van de NMo. Ook faciliteert de NMo de kennisdeling met kleinere eigenaren.

In 2015 heeft Kasteel de Haar samen met Slot Zuylen, Kasteel Amerongen en Huis Doorn de Stichting Samenwerkende Kasteelmusea opgericht. Deze samenwerking richt zich inmiddels voornamelijk op de openstelling, maar ook wordt kennis op het gebied van instandhouding gedeeld. Zo heeft Kasteel de Haar in 2023 het voortouw genomen bij een onderzoek naar de mogelijkheden voor verduurzaming van de kastelen, wat geleid heeft tot een provincie brede inventarisatie en de opzet van een voor alle historische huizen bruikbaar verduurzamingsprotocol.

Andere samenwerkingsvormen met betrekking tot instandhouding zijn een landelijk overleg met de grotere opengestelde kastelen in Nederland (de Topkastelen) en lidmaatschap van de toezichtorganen van Stadsherstel Utrecht, het Utrechts Monumenten Fonds en Slot Haamstede.

5 Voorbereiding van de instandhouding

5.1 Historisch onderzoek

Ten behoeve van de grote restauratieopgave vanaf het jaar 2000 is uitgebreid historisch onderzoek gedaan naar gebouwen, installaties, park en tuinen. Deze onderzoeken vormden de basis voor de restauraties die vanaf 2001 zijn uitgevoerd en zijn nog steeds een belangrijke bron van informatie bij de instandhouding. Een overzicht van het beschikbare onderzoek is opgenomen in de bijlagen.

De gebouwen zijn vrijwel allemaal gerestaureerd tussen 2001 en 2016, zowel casco als de interieurs. Sindsdien is voor de gebouwen alleen regulier onderhoud uitgevoerd. Indien een onderdeel alsnog een restauratie behoeft, dan wordt opnieuw historisch onderzoek uitgevoerd of wordt het beschikbare onderzoek geactualiseerd.

Voor park en tuinen is in 2001 een restauratieplan geschreven gebaseerd op uitgebreid onderzoek naar de geschiedenis van het park, de natuurwaarden en de dendrologische waarden. Vanaf de start van de restauratie van het park wordt aanvullend onderzoek gedaan voor elk onderdeel dat gerestaureerd wordt.

Naar de collectie is slechts beperkt onderzoek gedaan. De collectie was tot 2012 nog eigendom van de familie Van Zuylen van Nijevelt, die de collectie in bruikleen gaf aan Stichting Kasteel de Haar. Restauraties van objecten worden altijd voorafgegaan door onderzoek.

De tijdlijn van de grote restauraties wordt weergegeven in de bijlagen.

In 2012 is de eerste editie verschenen van Tien eeuwen Kasteel de Haar. Dit ‘standaardwerk’ van 660 pagina’s, onder redactie van bouwhistorisch bureau De Fabryck en de conservator van Kasteel de Haar, bevat onder andere de bouwgeschiedenis voor 1892 en de geschiedenis van de herbouw door Pierre Cuypers en geeft een goede weerslag van alle bouwhistorische onderzoeken die de afgelopen decennia zijn uitgevoerd. In 2022 is de derde herziene druk van dit boek verschenen waarin de nieuwe informatie is verwerkt, zoals de resultaten van het bouwhistorisch onderzoek naar het Châtelet.

5.2 Meerjarenonderhoudsplannen

Voor elk monument, zowel voor de gebouwen als voor park en tuinen, is een periodiek instandhoudingsbeleidsplan (PIP) beschikbaar. Deze plannen worden herzien op het moment van aanvragen van de onderhoudssubsidies, meestal eens per zes jaar. Op basis van reguliere inspecties wordt het moment van uitvoeren van het onderhoud bepaald.

In 2020 is een Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) voor 30 jaar opgesteld ten behoeve van het inzicht in onderhoud dat de reguliere termijn van de PIPs overstijgt.

Een overzicht van de geplande werkzaamheden voor de jaren 2027 tot en met 2032 is opgenomen in de bijlagen.

5.3 Inspecties

De meerjarenonderhoudsplannen vormen het uitgangspunt voor het onderhoud, maar worden voortdurend getoetst aan de actuele onderhoudstoestand.

Voor de gebouwen voert de eigen organisatie jaarlijks inspecties uit. Waar nodig wordt daarbij gebruikgemaakt van Monumentenwacht, met name voor moeilijk bereikbare onderdelen zoals daken en goten. Op basis van deze inspecties wordt beoordeeld of de werkzaamheden uit het onderhoudsplan moeten worden aangepast of aangevuld. Pas daarna wordt het definitieve jaarprogramma vastgesteld.

Voor park en tuinen wordt periodiek een gezamenlijke inspectieronde uitgevoerd met Historisch Groen Beheer. Daarnaast vindt meerdere malen per jaar overleg plaats met de landschapshistoricus van Vereniging Natuurmonumenten over onderhoudsvraagstukken, restauraties en toekomstige werkzaamheden. Op deze wijze wordt het onderhoud voortdurend afgestemd op de actuele ontwikkeling van het park.
Daarnaast wordt periodiek ecologisch onderzoek uitgevoerd.

Ook de collectie wordt periodiek geïnspecteerd. De dagelijkse werkzaamheden bestaan uit museale schoonmaak, registratie, conditiebewaking, monitoring van het binnenklimaat en controle op mogelijke aantasting. Deze werkzaamheden zijn vastgelegd in een Housekeeping Plan.

5.4 Documentatie en borging

Onderzoeksresultaten, restauratiekeuzes, materiaalonderzoeken, uitvoeringsgegevens en evaluaties worden vastgelegd en digitaal opgeslagen. In 2025 en 2026 is de documentatie die slechts op papier beschikbaar was alsnog gedigitaliseerd en zo goed mogelijk doorzoekbaar gemaakt.

Voor de inrichting van het digitale archief wordt qua indeling aangesloten bij het restauratiearchitectenbureau waar mee wordt samengewerkt. Het bureau is een conform de BRL 1000 erkend restauratiearchitectenbureau.

Voor het archiveren van foto’s wordt gewerkt aan een nieuwe procedure omdat recent voor foto’s is overgestapt naar een Digital Assets Management systeem. Foto’s worden nu nog opgeslagen per jaar en per maand; in het nieuwe systeem kunnen foto’s per groep worden getagd aan het project waar ze bij horen. In de loop van 2027 hopen we dit systeem te hebben geïmplementeerd. Foto’s zijn daarmee beter vindbaar.

Borging van informatie is bij De Haar niet alleen bij de instandhouding van belang. Het zijn van een kleine organisatie vereist bij alle processen goede vastlegging, met name bij organisatieonderdelen die van nature kwetsbaarder zijn door de combinatie van specifieke kennis en ervaring en een kleine personele bezetting. Bij De Haar geldt dit bijvoorbeeld voor de afdelingen Financiën, ICT en Instandhouding, zowel bij gebouwen, groen als collectie.

Voor de borging van informatie wordt daarnaast gewerkt met procesbeschrijvingen.
Ten behoeve van de instandhouding zijn de volgende procesbeschrijvingen in gebruik:
- Procesbeschrijving Instandhouding Monumenten (gebouwen),
- Procesbeschrijving Instandhouding Monumenten (groen).

Daarnaast wordt gewerkt met standaardisering van diverse processen; deze processen worden vastgelegd in Standard Operating Procedures (hierna SOPs) die voor alle medewerkers eenvoudig digitaal toegankelijk zijn.
Ten behoeve van de instandhouding zijn de volgende SOPs in gebruik:

- SOP opdrachten verstrekken.
  Hierin wordt geborgd dat bij een opdracht ten behoeve van restauratie of instandhouding altijd naar de correcte Uitvoeringsrichtlijnen (URL's) van Stichting ERM wordt verwezen.
- SOP subsidie aanvragen.
  Aanvragen van overheidssubsidie of bijdragen van particuliere fondsen.
- SOP Flora en fauna.
  Beschrijft maatregelen om flora en fauna te beschermen en verstoring of overtreding van natuurregels te voorkomen.
- SOPs voor Storm, Sneeuw en ijs, Hitte.
  Beschrijven maatregelen om het monument te beschermen tegen schade door weersomstandigheden, met bijvoorbeeld expliciete aandacht voor het vastzetten van luiken en poorten bij storm.

De administratieve borging van de instandhouding is zeer uitgebreid. Per subsidieperiode wordt gewerkt met een opdrachtenoverzicht, per project wordt gewerkt met een opdrachten- en een projectadministratie en per jaar wordt gewerkt met een overzicht subsidieverplichtingen.
Deze administratie wordt jaarlijks gecontroleerd door de externe accountant. In dit Instandhoudingsbeleidsplan wordt dit daarom niet verder toegelicht.

6 Uitvoering van de instandhouding

6.1 Planmatig onderhoud

Elk jaar in september wordt besloten welke onderdelen van de Periodieke Instandhoudingsbeleidsplannen het jaar daarop zullen worden uitgevoerd. Vervolgens worden aannemers geselecteerd, prijzen opgevraagd en opdrachten gegeven. Hierbij wordt rekening gehouden met de periode in het jaar die voor de betreffende werkzaamheden het meest geschikt is, maar ook met de publieke openstelling van het complex. Bij grootschalig onderhoud is een enkele keer de consequentie dat de openstelling moet worden aangepast; aan de kwaliteit van het onderhoud worden geen concessies gedaan.

Het onderhoud aan park en tuinen is meestal seizoensgebonden en jaarlijks terugkerend. Deze werkzaamheden worden door de tuinbaas gepland op basis van zijn lange ervaring. In 2024 is begonnen aan het vastleggen van de jaarlijkse werkzaamheden in een beheerplan. Dit plan is niet bedoeld voor de dagelijkse aansturing van de hoveniers; het is bedoeld om de kennis van de huidige tuinbaas niet kwijt te raken na zijn pensionering. Het beheerplan moet gezien worden als een levend document, dat wordt aangepast aan veranderende omstandigheden zoals langdurige droogte als gevolg van de klimaatverandering.

Het planmatig onderhoud van de collectie gebeurt op basis van het Housekeeping Plan. Het werk wordt gedaan door opgeleide vrijwilligers onder leiding van de collectiebeheerder. Per ruimte wordt een lijst bijgehouden met de uit te voeren taken, de datum van uitvoering en eventuele bijzonderheden.
Ten behoeve van het Integrated Pest Management (IPM) is een dashboard opgezet om de ontwikkelingen met plaagdieren goed te kunnen volgen.

6.2 Dagelijks onderhoud

Het dagelijks onderhoud van gebouwen, park en tuinen en de collectie wordt uitgevoerd door de eigen medewerkers.

Onderhoud aan de gebouwen betreft over het algemeen alleen kleine reparaties en schoonmaakwerkzaamheden die voor het behoud noodzakelijk zijn, zoals het schoonhouden van goten, ramen en kozijnen. Groter onderhoud wordt uitbesteed aan vaste (restauratie)aannemers. Een lijst van de vaste aannemers is opgenomen in de bijlagen.

Onderhoud aan park en tuinen wordt uitgevoerd door de eigen hoveniers, ondersteund door een vaste groep vrijwilligers. De eigen hoveniers volgen de opleiding Hovenier Historisch Groen of onderdelen daarvan. De vrijwilligers werken onder begeleiding van de eigen hoveniers.

6.3 Restauraties

Gebouwen

In 2016 is de voorlopig laatste restauratie uitgevoerd aan de gebouwen, te weten aan het Châtelet. Daarmee is de restauratieachterstand ingelopen die bij de oprichting van Stichting Kasteel de Haar was geconstateerd. Op dit moment staan geen restauraties aan de gebouwen gepland omdat de staat van onderhoud van alle gebouwen goed is (zie POM monitor in de bijlagen).

Wat wel kan voorkomen is een onverwachte reparatie aan een gebouw indien een inspectie daartoe aanleiding geeft.

Park en tuinen

In park en tuinen zijn de meeste onderdelen gerestaureerd, met uitzondering van een aantal lanen. Voor de lanen worden restauratieplannen gemaakt op basis van historisch onderzoek. Hierbij worden waar nodig aanpassingen gedaan als gevolg van wijzigende omstandigheden, zoals de grotere extremen door de klimaatverandering. Dit kan leiden tot wijzigingen in bijvoorbeeld de boomsoort.

Collectie

De roerende collectie heeft nog een restauratieachterstand. Bij de collectie wordt onderscheid gemaakt tussen volledige restauratie in geval van museumwaardige objecten, en plaatselijk herstellen of conserveren in geval van de meeste overige objecten.
In 2018 is een analyse gemaakt van de collectie ten behoeve van de prioriteitsstelling bij het inhalen van deze achterstand (zie bijlagen).

In 2025 is begonnen met het digitaliseren van de gehele collectie. Dit is een meerjarenproject; in 2026 is de stand dat circa 750 objecten zijn gefotografeerd. Parallel daaraan wordt gewerkt aan de objectbeschrijvingen.

6.4 Uitvoering van de instandhouding

Bij onderhoud en restauratie worden de toepasselijke Uitvoeringsrichtlijnen (URL's) van Stichting ERM en overige relevante kwaliteitsnormen gehanteerd. De naleving hiervan wordt tijdens de uitvoering bewaakt door het Hoofd Technische Dienst en het Hoofd Park & Tuinen. Beiden zijn dagelijks op het terrein aanwezig en houden toezicht op de werkzaamheden van eigen medewerkers en externe partijen. Bij afwijkingen wordt direct bijgestuurd.

De stichting werkt bij voorkeur met vaste aannemers en leveranciers die bekend zijn met het monument, het terrein en de kwaliteitseisen. Voor grotere projecten worden gespecialiseerde restauratieaannemers ingeschakeld. Voor specialistische werkzaamheden wordt gewerkt met ervaren restauratoren, bij voorkeur aangesloten bij de relevante beroepsverenigingen of opgenomen in erkende registers. Een overzicht van de vaste samenwerkingspartners en hun kwalificaties is opgenomen in de bijlagen.

7 Ontwikkeling en toekomst

7.1 Verduurzaming

Voor de monumentale gebouwen wordt een verduurzamingsplan opgesteld.
Dit project is nog in het beginstadium.

In 2024 is gestart met de planvorming voor de verduurzaming van de verwarming van het kasteel en Châtelet. Hiertoe is een DuMo-advies opgesteld en er is een installatieontwerp gemaakt voor een GBES (grondgebonden energiesysteem). Vanwege de benodigde stroom en de netcongestie rond Utrecht is dit project voorlopig opgeschort.

In 2025 is gestart met de planvorming voor de verduurzaming van de gebouwen aan het Stalplein. Adviesbureau De Groene Grachten heeft daarvoor een adviesrapport opgesteld. Ook bij dit advies is de netcongestie een beperking, maar waar mogelijk worden andere maatregelen wel al uitgevoerd, waaronder het isoleren van de gebouwen die als kantoor gebruikt worden.

7.2 Klimaatadaptatie

Zowel voor de gebouwen als park en tuinen is sprake van gevolgen van de klimaatveranderingen.

Voor park en tuinen zijn de gevolgen nu al goed zichtbaar bij sommige soorten beplanting. Voorbeeld hiervan is de staat van de beuken in het park, zowel in de bosvakken als in de beukenlanen. Bij laanverjongingsprojecten wordt daarom veel aandacht besteed aan de keuze van de boomsoorten. Verder wordt een actief herplantbeleid gevoerd om zowel het aantal bomen als de diversiteit van de beplanting op De Haar te behouden.

Een andere consequentie van de klimaatverandering is de noodzaak voor meer drainage en andersom voor meer beregening.

Bij de gebouwen gaat het in een enkel geval om koeling; met name in kantoren op de bovenverdiepingen op het Stalplein en in de horeca. Het koel houden van veel andere ruimtes kan vooralsnog door middel van het gesloten houden van de buitenluiken en ventileren voor openingstijd.

Ook dit onderwerp zal de komende jaren verder uitgewerkt worden.

7.3 Risicomanagement

De stichting laat eens per vier jaar een risicoanalyse uitvoeren over de gehele bedrijfsvoering door een extern bureau. Het externe bureau wordt steeds gewisseld, zodat een zo breed mogelijke blik ontstaat op de risico's en de mogelijke wijze van mitigatie van deze risico's.
Met betrekking tot de monumentale eigendommen en de instandhouding hiervan zijn vier risico's geïnventariseerd:

- Niet verzekerde risico's van de gebouwen, de installaties en de tuin/het park,
- Risico op achterstallig (en/of verkeerd uitgevoerd) onderhoud in het vastgoed en de inventaris, dan wel te lage afschrijvingen
- Risico op achterstallig en/of verkeerd uitgevoerd onderhoud in de collectie,
- Calamiteiten (met risico op zelfs totale sluiting tot gevolg).

Deze risico's worden hieronder beschreven, inclusief de wijze waarop deze worden gemitigeerd. De risicoanalyse wordt in de tussenliggende jaren geüpdatet door de eigen organisatie en het onderwerp staat jaarlijks op de agenda van de Raad van Toezicht.

Niet verzekerde risico's van de gebouwen, de installaties en de tuin/het park
De gebouwen en installaties zijn verzekerd (tegen onder meer brand, waterschade, storm, vandalisme, inbraak) op basis van getaxeerde herbouwwaarde. Taxatie vindt elke 6 jaar plaats. De tuin is meeverzekerd voor grote gebeurtenissen. Risico's blijven beperkt tot de uitsluitingen van de verzekering, het eigen risico en een hogere premie na een claim.
Omgevallen bomen verwijderen en herplanten na bijvoorbeeld een storm is onderdeel van het reguliere jaarlijks onderhoud.
Kasteel de Haar heeft van 2002 tot en met 2025 delen van het park verhuurd voor publieksevenementen. Vanaf 2020 zijn deze evenementen afgebouwd vanwege de impact op het park. Het resterende evenement gebruikt geen tenten en vlonders en veroorzaakt daardoor geen schade.

Risico op achterstallig (en/of verkeerd uitgevoerd) onderhoud in het vastgoed en de inventaris, dan wel te lage afschrijvingen
Er is geen sprake van achterstallig onderhoud in de gebouwen. In het park zijn er nog enkele lanen die restauratie behoeven; hierbij is wel sprake van achterstallig onderhoud omdat je lanen niet deels kunt restaureren.
Het onderhoudsniveau wordt doorlopend gemonitord. De staat van onderhoud van alle reeds gerestaureerde onderdelen is goed.
Nieuwe vormen van achterstallig onderhoud kunnen zich in de toekomst manifesteren indien de financiële middelen voor onderhoud zouden ontbreken. Dit kan zich voordoen indien de onderhoudssubsidie zou stoppen, als de eigen bijdrage zou ontbreken, dan wel als er onvoldoende middelen zijn om onderhoud zonder subsidie uit te voeren.
Er is veel informatie voorhanden over onderhoud aan het vastgoed dat in de toekomst nodig is en ook over de kosten daarvan, als basis voor toekomstige aanvragen voor onderhoudssubsidie bij het ministerie van OCW. Er is sinds 2021 een bestemmingsreserve op de balans die is gebaseerd op een lange termijn onderhoudsplan met een termijn van 30 jaar, waarmee een financiële buffer voor het lange termijn onderhoud wordt gecreëerd.

Risico op achterstallig (en/of verkeerd uitgevoerd) onderhoud in de collectie
Er was reeds sprake van achterstallig onderhoud in de collectie vanaf het moment van verwerving (in 2012).
Er is veel informatie voorhanden over achterstallig onderhoud aan de collectie en ook over de kosten daarvan, als basis voor toekomstige aanvragen voor instandhoudingssubsidie bij externe fondsen, en er is een langjarig plan voor het wegwerken van achterstallig onderhoud in de collectie.
De kosten van restauratie zijn te hoog om zelf te dragen. Gezocht wordt naar fondsen die willen bijdragen in restauratiekosten. Diverse objecten zijn inmiddels gerestaureerd.
De kosten voor behoud en beheer (om te zorgen dat de achterstand niet verder oploopt) zijn opgenomen in de reguliere begroting.

Calamiteiten (met risico op zelfs totale sluiting tot gevolg)
Voor vermijden van brand, waterschade en overige calamiteiten worden protocollen en huisregels gebruikt, die ook aan aannemers tijdens werkzaamheden worden opgelegd.
Een enkele keer sluit De Haar zelf het terrein (al dan niet gedeeltelijk) af, als een storm dermate gevaarlijk is, dat het risico op afbrekende takken te hoog wordt bevonden. Dit komt echter niet vaak voor, omdat er regelmatig een VTA (visual tree assessment) wordt uitgevoerd. De gevolgen blijven dan beperkt tot de dagomzet.

Resterende effecten van calamiteiten op de exploitatie (bedrijfsstagnatie door brand, inbraak, diefstal, vandalisme en storm) zijn verzekerd.
Deze verzekering keert gedurende een periode van 3 jaar in totaal maximaal een bedrag van € 13,4 miljoen uit. Dat is dus een kleine € 4,5 miljoen per jaar. (Dit is overigens aanzienlijk meer dan benodigd.) Voor jaar 4 en 5 is een aanvullende verzekering voor een vast bedrag afgesloten. Algehele herbouw van het kasteel zou echter minimaal 5 jaar kosten, maar niet valt uit sluiten dat herbouw tot het moment dat heropening voor publiek mogelijk is zelfs 10 tot 15 jaar vergt. De kosten na de eerste 3 jaar zijn dan dus niet gedekt, als wordt gekozen voor herbouw; hetgeen vooral bij verlies van ook een groot deel van de collectie beslist geen uitgemaakte zaak zal zijn. In geval van een uitgeklede organisatie zou er toch nog ongeveer € 800.000 aan kosten per jaar zijn (prijspeil 2021). Bij een algehele sluiting van 5 jaar spreken we over een ongedekt exploitatieverlies van € 1,6 miljoen en bij 12 jaar van € 8 miljoen. Dit zal moeten kunnen worden opgevangen uit het eigen vermogen.

7.4 Financiële borging

De instandhouding van het bezit is financieel langjarig geborgd. Deze borging rust op drie pijlers, te weten de stabiele eigen inkomsten, de stabiele instandhoudingssubsidie dankzij de regeling voor Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud (POMs) en de reserve voor (zeer) lange termijn onderhoud.

De stabiele eigen inkomsten zijn het gevolg van de hoge aantallen regulier bezoek aan kasteel, park en tuinen. De afgelopen decennia is gebleken dat dit bezoek ook nauwelijks conjunctuurgevoelig is. Neveninkomsten uit locatieverhuur en huwelijken zijn wel conjunctuurgevoelig, maar vormen bij De Haar slechts een klein deel van de jaarlijkse inkomsten.

De stabiele instandhoudingssubsidie is het gevolg van de erkenning als POM. De daaruit voortvloeiende constante en betrouwbare subsidiëring draagt bij aan een beter planbare financiering van de instandhouding. Deskundigheid blijft duurzaam in huis en het bezit wordt volgens een meerjarenplanning consistent onderhouden. Zo kunnen monumentale waarden behouden blijven en kan worden voorkomen dat achterstallig onderhoud leidt tot ingrijpender en meer kostbare restauraties. Ook de mogelijkheid tot het verdelen over de monumenten en de vereenvoudigde aanvraag- en verantwoordingsvereisten dragen hieraan bij.

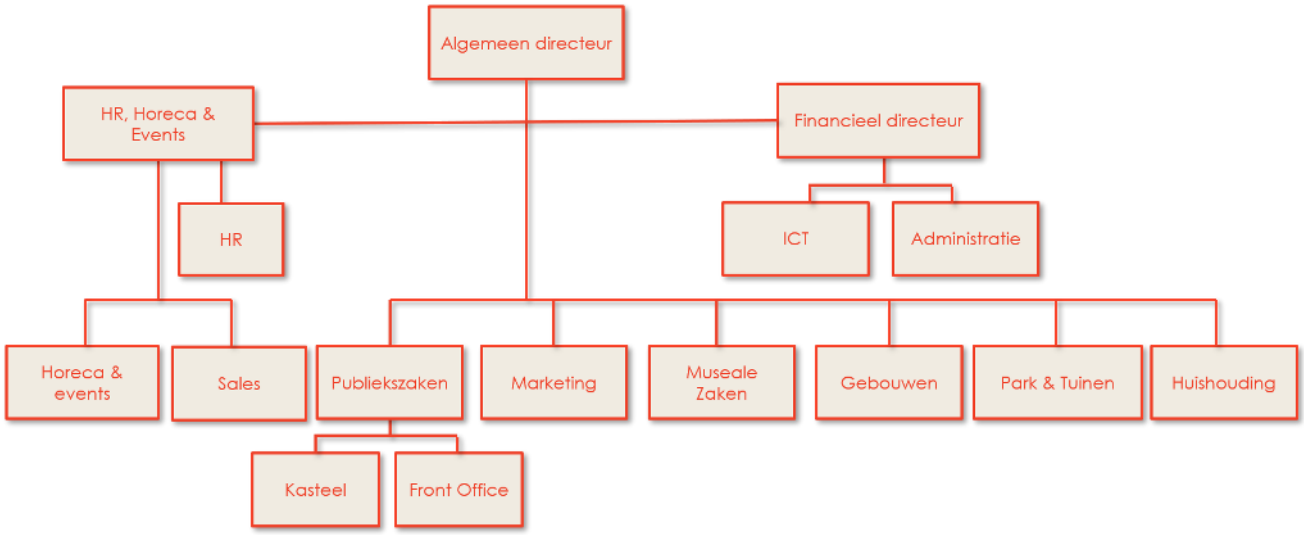
De reserve voor (zeer) lange termijn onderhoud wordt opgebouwd sinds 2021 en is bedoeld voor zeer groot onderhoud of restauraties die niet passen binnen de SIM. Het doel is deze reserve op te bouwen tot € 10 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op een MJOP voor 30 jaar die is uitgevoerd in 2020. Jaarlijks wordt, indien het resultaat dit toelaat, een bedrag aan deze reserve toegevoegd. In 2026 staat de reserve op ruim € 3 miljoen.

8 Bijlagen

8.1 Overzicht monumentonderdelen

Rijksmonumenten Kasteel de Haar	
527891	**Complex Historische Buitenplaats Kasteel de Haar**
527892	Hoofdgebouw Kasteel de Haar
527893	Historische tuin- en parkaanleg *(incl. brug 13)*
527894	Toegangspoort met toegangsbrug
527895	Dienstgebouw met stalplein met waterput
527896	Chatelet met kleine voorburcht of cour met put en dubbele brug naar het kasteel
527897	Duiventoren met brug
527898	Franse brug
527899	Grote voorburcht (Grote cour / Cour d'honneur)
527900	kerk of kapel op kerkeiland met twee bruggen *(brug 6 en 7)*
527901	Tuinsieraden in de rozentuin
527902	Tuinsieraden in de palmentuin *(tegenwoordig genaamd buxusparterre)*
527903	Tuinsieraden in de Romeinse tuin
527904	Bastions tussen Romeinse tuin en Zuylenlaan
527905	Siersmeedijzeren brug *(brug 8, tussen Romeinse tuin en Zuylenlaan)*
527906	Tuinsieraden aan de westzijde van de Zuylenlaan, in parkdeel in landschapsstijl
527907	Rustieke brug tussen kasteelgracht en vijver in landschapsstijl *(brug 9)*
527908	Entreehek ter afsluiting van de Zuylenlaan
527910	Tuinsieraden in Franse tuin *(rond de kruisvijver)*
527912	Rustieke brug tussen Franse tuin en Grote hertenkamp *(brug 10, bolle brug)*
527913	Tennishuisje
527914	Brug Limburg *(brug 14, rieten kapbrug)*
527915	Grote Hertenkamp met Hertenverblijf
527916	Platte brug *(brug 11, vijver landschapspark)*
530011	Brug *(brug 12, vijver landschapspark)*
530012	Bank *(bij Tennishuisje)*
530013	Fontein *(bij Kruisvijver/Grand Canal)*
530014	Hek (in opslag)

8.2 Organogram

8.3 Overzicht historisch onderzoek

Restauratieplan en dendrologisch onderzoek Noorderpark Kasteel de Haar	Peter van Oosterhout Heimerick Tromp	2001
Kapel Kasteel de Haar Bouwhistorische opname en waardesstelling	BBA	2001
Kapel Kasteel de Haar Kunsthistorisch onderzoek en waardestelling	BBA	2001
Interieur Kasteel de Haar proefonderzoek	BBA	2001
BOUWDAGBOEK WERKZAAMHEDEN 1892-1895	De Fabryck	2002
Dendrologisch onderzoek (van Evert; nog digitaliseren)	Albert Hoeksta	2002
Interieurhistorische verkenning souterrain kasteel	BBA	2002
165 De Haar beletage	BBA	2002
Gemetselde talud langs de kasteelmuren	BBA	2002
168 De Haar voorgetrokken ruimten	BBA	2002
Kapel, Franse Poort en Middenpoort	BBA	2003
De Haar Casco prerestauratief onderzoek	BBA	2003
Stalplein bouwhistorische opname en waardestelling	De Fabryck	2005
Chatelet bouwgeschiedenis en ruimteboeken	De Fabryck	2008
Chatelet interieur afwerkingen	Bert Jonker	2014

8.4 Masterplan Park & Tuinen (Michael van Gessel, 2002)

Het park rondom Kasteel de Haar is, honderd jaar na de aanleg tussen 1892 en 1909, toe aan een forse opknapbeurt. Veel bomen uit het plan van Henri Copijn zijn verdwenen terwijl de resterende bomen een zodanige omvang hebben bereikt dat de oorspronkelijke ruimtelijke verhoudingen verloren zijn gegaan. De onderbegroeiing, zo belangrijk voor de ruimtelijke werking op het niveau van de wandelaar, is vrijwel geheel verdwenen. Daardoor is het park in zijn geheel doorzichtig geworden. De spanning in het oorspronkelijke ontwerp tussen licht en donker, open en gesloten, zicht en intimiteit, is er niet meer. De vorm van de waterlopen en het reliëf is vrijwel geheel intact gebleven hoewel op sommige punten de oevers gerestaureerd zouden moeten worden. De belijning van de paden is in de loop der tijd vervaagd. Een deel van de paden is verdwenen, terwijl andere delen uit hun oorspronkelijke vorm zijn gelopen. Bijzondere elementen als een menagerie, een groot deel van de bruggen als ook de rotstuin en de rododendron en azalea heuvel zijn verdwenen.

Om de restauratie van het park richting te geven en de noodzakelijke vernieuwingen goed in te kunnen passen in het oorspronkelijke geheel, is een plan op hoofdlijnen, een Masterplan, voor het park onontbeerlijk. De vele ingrepen en beheersmaatregelen die nu, maar ook op langere termijn noodzakelijk blijken, dienen immers met elkaar in verband te staan. Alleen kan dan een geheel ontstaan dat meer is dan de som der delen.

Uitgangspunt bij het opstellen van dit Masterplan is de huidige situatie in relatie tot de kaart van H. Copijn uit 1909, die waarschijnlijk de toen aangelegde situatie weergeeft, en de kaart van P.J.H. Cuypers uit 1896 die meer een plan is en de bedoelingen van Cuypers en Copijn laat zien.

UITGANGSSITUATIE
Net als nu de huidige situatie uitgangspunt is voor het Masterplan was voor Cuypers en Copijn de toen aangetroffen situatie het vertrekpunt. Daarover is geen specifiek kaartmateriaal voorhanden behoudens de topografische kaart uit 1850 die is gebaseerd op een inventarisatie van 1847. Deze kaart geeft een goed beeld van het landschap waarin dit omvangrijke park is aangelegd. De ruïne van het oorspronkelijke kasteel lag op de overgang van het rivierengebied, met zijn meer zavelige en daardoor wat drogere bodem waar boomgaarden en bouwland mogelijk waren, naar het veenweide landschap in noord-westelijke richting waar de drassige veenbodem slechts een gebruik als grasland mogelijk maakte.

DE ONDERLIGGENDE ORDENING
De tot de 12de en 13de eeuw terug te voeren verkaveling met lange opstrekkende kavels, de zogenaamde cope-verkaveling, heeft juist bij Kasteel De Haar ter plaatse van de Haardijk en de oorspronkelijke weg langs het Chatelet een verandering van richting. De ritmering en richting van deze verkaveling vormt de ondergrond, de onderliggende ordening, voor de huidige aanleg en is daarin nog duidelijk te herkennen. Een ander opvallend element is de carré-vormige aanleg direct ten noorden van het kasteel. Ook de vorm van deze aanleg is rudimentair nog in het huidige park aanwezig.

ELEMENTEN UIT HET OORSPRONKELIJK LANDSCHAP
Bij de restauratie is het van belang deze elementen uit het oorspronkelijke landschappen de oorspronkelijke aanleg rondom het kasteel zoveel mogelijk naar voren te halen en wellicht meer aan te scherpen dan Copijn en Cuypers voor ogen stonden. Deze elementen verankeren de aanleg als vanzelfsprekend aan het omringende landschap waar de eeuwenoude verkaveling nog intact is gebleven. Het gaat dan om lanen en begeleidende waterlopen in het verlengde van het Chatelet, ter plaatse van de watergang voorlangs de kapel en ter plaatse van de entree naar de moestuin.

DE AANLEG ZELF
De aanleg van Copijn en Cuypers is complex en kan dan ook het best begrepen worden door het plan uit een te rafelen in de diverse samenstellende onderdelen. Tezamen vormen deze onderdelen het ruimtelijk spel dat het park is.

DE FORMELE ELEMENTEN
Allereerst gaat het dan om de eerder genoemde lanen en begeleidende waterlopen die grotendeels terug te voeren zijn op het oorspronkelijke landschap. Aan deze formele, geometrische elementen is in de aanleg de grootse waterpartij in de Franse tuin, de haaks op elkaar staande oprijlanen naar het Chatelet en de monumentale Zuylenlaan toegevoegd.

DE ZICHTASSEN
De aanleg van het park is daarnaast gebaseerd op een waaier van zichtassen vanuit de hoofdentree en de torens van het kasteel. Deze zichtlijnen zijn gericht op elementen in het park of ver buiten het park, zoals kerktorens in naburige dorpen, en zijn ieder verschillend van karakter. De aanleg is om deze zichtlijnen opgebouwd. In het park heeft de wandelaar daardoor telkens wisselend een vergezicht en een terugblik op het kasteel.

DE WANDELING
Karakteristiek voor een aanleg in Landschapsstijl is het serpentine-achtige padenverloop. Dit is bij Copijn het meest uitgesproken en samenbindend vormelement. Daarbij is een duidelijke hiërarchie in het padenstelsel te onderscheiden. In het parkgedeelte in Landschapsstijl heeft het hoofdpad de vorm van een, in zichzelf besloten, dubbele krakeling. Dit stelsel van hoofdpaden, “de wandeling” , vormt het hart van de aanleg in landschapsstijl. Vanaf deze paden is een groot deel van het Noorderpark te beleven. Aan de oostzijde, waar de boerderij met bijbehorende weidepercelen is gelegen, is de dubbele krakeling niet voltooid.

DE VERBINDINGEN EN TOEVOEGINGEN
“De wandeling” is op eenvoudige wijze aan de aanleg in formele stijl, het Zuiderpark, het complex moestuinen en het meest noordelijke deel van de aanleg, het zogenaamde “Klein Limburg”, gekoppeld. Dit laatste gedeelte van de parkaanleg is in vormentaal enigszins afwijkend van de rest en daarom te beschouwen als een soort toegift op de rest van het park.

HET WATER
Tenslotte is er de structuur van het water. Naast de eerder genoemde gestrekte watergangen, restanten dan wel transformaties van het slotenpatroon in het oorspronkelijke veenweide landschap, zijn er de nieuw ingebrachte waterpartijen. Daarbij zijn een vijftal deelstructuren te onderkennen. Ten eerste de grachten rondom het kasteel. In de tweede plaats de watergangen rondom de rechthoekige aanleg die tot 1892 heeft bestaan. In de derde plaats het “Grand Canal” die deze oorspronkelijke aanleg doorbrak toen dit “kanaal” in 1910 in noordelijke richting werd uitgebreid. Vervolgens de kleinschalige vroeg-landschappelijke waterpartijen aan de westzijde van het park. En tenslotte de grote waterpartij in het midden van de aanleg in Landschapsstijl.

DE HOOFDSTRUCTUUR
Als al deze bouwstenen of structuren op elkaar worden gelegd, de formele structuur, de zichtassen, het stelsel van hoofdpaden en de opbouw van de waterlopen, ontstaat een rijkgeschakeerde, complexe structuur. Indien de ruimtelijke opbouw van massa’s en ruimten (ter plaatse van de zichtassen) eveneens wordt aangegeven ontstaat een totaalbeeld van de aanleg. Deze hoofdstructuur van het park vormt als het ware de “kapstok” voor de aanleg. Bij allerlei deelontwerpen, deeluitwerkingen en beheersmaatregelen met een ruimtelijke implicatie kan aan deze “kapstok” worden gerefereerd. Het Masterplan is een uitwerking van deze structuur.

ATTRACTIES
Bij de restauratie van het park hoort ook vernieuwing. Wil het park ook in de toekomst een betekenis behouden voor de omringende, steeds meer eisende, stedelijke bevolking, dan moet het huidige park een transformatie ondergaan. Binnen de beperkingen van de sfeer en betekenis van dit eclectische park moet de attractiewaarde worden vergroot. Daarbij gaat het natuurlijk in de eerste plaats om het versterken van bestaande attracties als de formele tuinen, de rozentuin en de dierenweides, en het terughalen van verdwenen attracties zoals de menagerie, de rotstuin en de rododendron en azalea heuvel. Daarnaast is het van belang passende nieuwe attracties toe te voegen zoals een evenemententerrein, een terrein voor het organiseren van markten, gespecialiseerde tuinen, een wintertuin en een in een dergelijk park passende uitspanning. Op deze wijze ontstaat een in tijd en ruimte afwisselend landgoed.

DE OORSPRONKELIJKE OPBOUW VAN HET OMRINGEND BUITENGEBIED
Het landschap waarin Kasteel De Haar met het bijbehorende park is gelegen, is buitengewoon helder van opbouw en direct terug te voeren op de geomorfologie van het gebied en de mogelijkheden en beperkingen die deze ondergrond de oorspronkelijke bewoners van het gebied bood bij de ontginning van dit gebied. Dit veenweide landschap heeft zijn huidige vorm in grote lijnen al in de Middeleeuwen verkregen.

Het kasteel ligt op de overgang naar het rivierenlandschap met zijn zavelgronden, globaal aangegeven door de hoogtelijn op NAP, aan de zuidzijde van het kasteel en de veengronden aan de noordzijde. Juist op deze overgang liggen min of meer kronkelende en gebogen verlopende occupatielinten die de vorm van de meanderende rivieren volgen. Zo'n occupatielint ligt ten westen van het kasteel en eindigde even ten zuiden van het kasteel waar het oorspronkelijke gehucht Haarzuilens lag. De nog aanwezige boerderij in het Noorderpark lag oorspronkelijk aan het westeinde van een occupatielint die door de aanleg van de moestuin en het nieuwe dorp Haarzuilens nu vrijwel is verdwenen. Vanuit deze linten is het daar ten noorden van gelegen veengebied ontgonnen.

In noordelijke richting is door het ontbreken van een natuurlijke ontginningsbasis het gebied rationeler ontgonnen. De occupatielinten zijn strakke, autonome lijnen in het landschap met aan een zijde de bebouwing. Van hieruit werd het achterliggende veengebied drooggelegd door het trekken van langgerekte sloten op korte afstand van elkaar. Zo is steeds een slag gemaakt , steeds dieper het oorspronkelijk veenmoeras in.
Dit zogenaamde cope-landschap is nog grotendeels intact gebleven. Het is een zeer open landschap met temidden van die openheid langgerekte en ijle concentraties bebouwing en beplanting. Dit in contrast met het meer naar het zuiden gelegen rivierengebied met een veel meer kleinschalige en diverse ruimtelijke opbouw door de aanwezigheid van beplanting langs de kavelgrenzen en vele boomgaarden.

In eerste instantie liepen de verbindingen tussen de verschillende bewoningslinten via de waterlopen via welke ook het overtollige water werd afgevoerd. Van latere datum zijn de wat directere verbindingen via de weg, zoals de Rijndijk. Dit laat zich aflezen doordat deze verbindingen dwars door het kavelpatroon lopen. De oorspronkelijke Haarlaan, de Thematerkade, de Eikslaan en de Joostenlaan vormen daarop een uitzondering. Zij liggen dan ook in de richting van de verkaveling.

DE OPBOUW NA DE AANLEG VAN HET PARK
Door de aanleg van het omvangrijke park rondom Kasteel De Haar aan het eind van de negentiende eeuw, is het landschap ter plekke totaal veranderd en verdicht en in zijn geheel gericht op het kasteel. Door een complex van lanen, de Zuylenlaan, de Bochtdijk en de Haarlaan en zichtassen werd het kasteel met bijbehorende gronden stevig verankerd in zijn omgeving. Daarvoor moest het gehucht Haarzuilens in oostelijke richting verplaatst worden en ontstonden er nieuwe

dwarsverbanden, de Ockhuizerweg en de Polderweg als onderdeel van een nooit verder uitgevoerde rondgang rondom het landgoed. Op het niveau van het park werden doorzichten naar de omgeving gemaakt, vooral in noordelijke richting. Het landschap kreeg hier de kwaliteit van een parklandschap door de toevoeging van een laan en een aantal boomgroepen.

UITGANGSPUNTEN BIJ DE VERDERE ONTWIKKELING VAN HET BUITENGEBIED
Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het altijd van belang uit te gaan van wat er is en er vervolgens met respect mee om te gaan. Alleen dan verrijken wij de omgeving om ons heen en beginnen wij niet steeds opnieuw. Dat geldt met name voor zulke oude cultuurlandschappen als de omgeving van Haarzuilens, op de rand van het Groene Hart van de Randstad. Dat wil zeggen dat bij de verdere ontwikkeling van het landschap de rijke geschiedenis van dit gebied versterkt en aangescherpt zou moeten worden. Dat betekent voor de omgeving van het Noorderpark, dat het open veenweide landschap met verspreid gelegen bebouwingslinten te midden van een grote openheid uitgangspunt zou moeten zijn. Bij de ontwikkeling zou verder de structuur van de lange opstrekkende kavels ruimtelijk versterkt moeten worden, door bijvoorbeeld de wegen in de richting van de verkaveling te beplanten en de wegen daar dwars op juist niet. Daarnaast zou de toevoeging van het in dit landschap wezensvreemde parkgebied ruimtelijk verhelderd kunnen worden door de randen scherp te houden en de toevoegingen in de vorm van lanen en boomgroepen ook als duidelijke toevoegingen te laten spreken.

8.5 Tijdlijn restauraties en groot onderhoud

Kapel, restauratie casco en interieur	2001/2002
Park, Kruisvijver en Doolhof	2001/2002
Franse Poort	2002/2003
Duivenpoort	2002/2003
Kasteel, aanbrengen groutscherm (eerste funderingsverbetering)	2002/2003
Hek Zuylenlaan	2003
Bruggen	2003/2004
Tuinsieraden in de Romeinse tuin, Rozentuin, Franse tuin (rond Kruisvijver)	2003/2004
Kademuren en bastions	2003/2004
Stalplein en Hoofdpoort, cascorestauratie	2004/2005
Kasteel, funderingsherstel Riddertoren	2005/2006
Kasteel, cascorestauratie, welkomstbrug, loopbrug en hangar	2006/2009
Park, baggeren waterpartijen, Stalplein, verharde wegen	2006/2007
Kasteel, pilotrestauratie interieur	2007/2008
Park, Rozentuin en Buxusparterre	2008/2009
Kasteel, aanbrengen paalfundering, restauratie souterrain en leidingtunnel	2008/2010
Hertenverblijf zuid + noord	2008
Tennispaviljoen	2008
Châtelet, aanbrengen paalfundering zuidzijde + restauratie souterrain	2009/2010
Kasteel, restauratie Main Hall, revisie E-installatie, aanbrengen BMI	2010/2011
Park, Romeinse tuin en Hertenkamp (incl. herinrichting Limburg)	2010/2011
Kapsalon	2013
Park, Kerkeiland	2013
Collectie: 2 recamiers en kinderstoeltje uit slaapkamer 1	2013
Châtelet, cascorestauratie	2013/2014
Châtelet, interieurrestauratie	2014/2015
Collectie: Chinees kamerscherm / Zuopingfeng	2015
Park, Grote Cour, Menagerie / Entreegebied en Kleine Cour	2015/2016
Kasteel, restauratie waterleidinginstallatie, riolering, sanitair en kranen	2015/2017
Kasteel, interieurrestauratie	2017/2020
Collectie: Spaanse Iconen uit de Main Hall	2018/2019
Textiel, o.a. wandbespanning en gordijnen kasteel, wandtapijten Bieb en Ridderzaal	2018/2020
Rijtuigen: Calèche à la d'Aumont, Grand-Duc / Victoria, Char-à-bancs, Napoléon Phaeton	2018/2020
Park, Kruisvijver (beschoeiing)	2020/2021
Collectie: Spaans Icoon Reixach, Chinees Beeld Lu Xing U, schilderij Hélène	2021/2023
Rijtuigen: Landauer	2021/2023
Park, Herinrichting gebied rond voormalige kleine hertenkamp	2023/2024
Collectie: Japanse Draagkoets, getijdenboek	2024/2025
Rijtuigen: Kinderrijtuigje en Franse kinderkoets	2024/2026
Park, Stalplein (kruispaden en verharding)	2025
Park, Rozentuin (groot onderhoud paden en rozenperken)	2026
Collectie: Erard vleugel, schilderij Etienne in Maltezer uniform, schilderij Il Paradiso	2026
Park, Zuylenlaan fase 1	2027/2028
Collectie: textiel, n.t.b.	2028

8.6 Overzicht geplande werkzaamheden 2027-2030

Hieronder staat het geplande onderhoud conform de MJOP's. Onderdelen die in een ander jaar worden uitgevoerd zijn doorgestreept.

2027

- Kerk en toren: herstel van aangetast houtwerk aan deuren en luiken, schilderwerk, herstel van muurschilderingen en decoratief pleisterwerk en herstel van verguldingen op gedenkplaten.
- Franse Poort en brug: omvangrijk herstel van metsel- en voegwerk, natuursteen en aangetaste houten brugonderdelen.
- Bruggen: onderhoud aan balustrades, rietbedekking en conservering van houten onderdelen.
- Duivenpoort en brug: herstel van voegwerk, vernieuwing van dakbedekking op het platte dak, ~~bestrating en houten brugleuningen~~.
- Hoofdpoort: herstel van stucwerk en tegelvloer, naast reiniging van daken en kantelen.
- Tuinsieraden: reiniging en plaatselijk herstel van natuurstenen banken, vazen, beelden, zuilen en fonteinen.
- Stalplein: regulier onderhoud aan hemelwaterafvoeren, goten, bestrating en voegwerk.
- Tennishuisje en hertenverblijf: onderhoud aan rieten daken en overige onderdelen.
- Park: Beukenlaan Châtelet
- Park: Zuylenlaan laanverjonging fase 1
- Collectie: meerjarenprojecten schilderijen, werken op papier, textilia

2028

- Stalplein: grootschalig schilderonderhoud aan de zuid- en westvleugel, gecombineerd met herstel van voegwerk, beglazing en houten onderdelen.
- Tennishuisje: uitgebreid onderhoud aan metselwerk, houtconstructies, deuren, ramen, beglazing en schilderwerk. Ook behandeling tegen houtworm.
- Kerk en toren: herstel van door vocht en zout aangetast stucwerk en onderhoud aan gevelonderdelen.
- Duivenpoort: vervanging van aangetaste houten onderdelen en ~~vernieuwing van dakbedekking op het platte dak~~ (is naar 2027 verplaatst).
- Bruggen: herstel van leuningen en brugonderdelen, conservering van staalconstructies.
- Franse Poort: onderhoud aan de houten kapconstructie en het beschot.
- Tuinsieraden: periodieke reiniging en plaatselijk herstel van natuurstenen onderdelen.
- Hertenverblijven: onderhoud aan rieten daken.
- Collectie: meerjarenprojecten schilderijen, werken op papier, textilia

2029

- Kerk en bruggen 6 en 7: groot schilder- en conserveringsonderhoud aan de bruggen, waaronder stalen liggers, balusters en leuningen.
- Duivenpoort: omvangrijk schilderonderhoud aan kozijnen, vakwerk, gootlijsten en torenonderdelen, inclusief verguldwerk aan de torenbekroningen.
- Stalplein: vernieuwing van de dakbedekking van dak nummer 32 en regulier onderhoud aan goten, afvoeren en bestrating.
- Tuinsieraden: reiniging en onderhoud van beelden, vazen, banken en andere natuurstenen onderdelen, inclusief het polijsten van de zuil Henin.
- Hoofdpoort: reiniging van kantelen en platte daken.
- Tennishuisje en hertenverblijven: regulier onderhoud aan rieten daken.
- Collectie: meerjarenprojecten schilderijen, werken op papier, textilia

2030

- Stalplein: grootschalig schilderonderhoud aan de noord- en oostvleugel, gecombineerd met onderhoud aan houten onderdelen en goten.
- Kademuren: herstel van metsel- en voegwerk Kleine Cour, reiniging en herstel van zandsteen en conservering van metalen muurankers.
- Klein Hertenverblijf: vervanging van de rietbedekking aan het einde van de technische levensduur.
- Bruggen: onderhoud en gedeeltelijke vervanging van houten balustradeonderdelen.
- Duivenpoort: conservering van brugonderdelen en onderhoud aan de schouw en betimmering.
- Tennishuisje: onderhoud aan natuursteen, dakonderdelen en overige bouwkundige elementen.
- Kerk en toren: regulier gevelonderhoud en reiniging van goten en afvoeren.
- Tuinsieraden: periodieke reiniging en onderhoud van natuurstenen beelden, vazen en banken.
- Park: Zuylenlaan laanverjonging fase 2
- Collectie: meerjarenprojecten schilderijen, werken op papier, textilia

8.7 Vaste aannemers

Overzicht bedrijven restauratie en instandhouding Kasteel de Haar (nog updaten)
N.B. in dit overzicht staan de bedrijven waar wij mee samenwerken voor restauratie en instandhouding. De lijst is niet uitputtend, maar dit zijn de bedrijven waar wij het meest mee samenwerken.

Vaste aannemers gebouwen

Bedrijf	Werkzaamheden	Relevante certificaten
VB Erfgoed & Architectuur (voorheen Verlaan & Bouwstra)	Planvorming en directievoering restauratie en planvorming en begeleiding instandhouding	GEAR (restauratiearchitect) Certificaatnummer 2009-GEAR-016c
Burgy Bouwbedrijf	Hoofdaannemer restauratie Châtelet en coördinatie kasteel installaties Instandhoudingswerkzaamheden aan diverse monumenten.	Erkend Restauratie Bouwbedrijf (ERB 2012) Certificaatnummer ERB-K48275/04 Erkend timmerbedrijf BRL ERM 4000 / URL 4001 certificaatnr. 70050 Vakgroep Restauratie Vereniging Timmerwerk Restauratie (procescertificaat instandhoudingstechnologie) Fundeon Erkend Leerbedrijf VCA , ISO 9001-2008 FSC-keurmerk PEFC keurmerk
Nico de Bont	Hoofdaannemer restauratie Stalplein Instandhoudingswerkzaamheden aan diverse monumenten.	Erkend Restauratie Bouwbedrijf (BRL 3000) met URL 3001 historische houtconstructies en 4003 historisch metselwerk. Certificaatnummer EBN.ERB-2603-1 Erkend voor onderhoud en restauratie aan monumenten (BRL 4000) met URL 4006 historisch voegwerk. Certificaatnr. K109249/01 Vakgroep Restauratie Erkend Leerbedrijf VCA ISO 9001-2015 NEN-EN-ISO 14001:2015
Van Dorp installaties	Restauratie installaties Châtelet en Kasteel.	ISO 9001, ISO 14001, SCIOS VCA BRL 6000-21 Certificaat BMI
GBB (Glas Bewerkingsbedrijf Brabant)	Restauratie en onderhoud glas in lood Châtelet	Bedrijf is opgeheven. Alle medewerkers hebben een gespecialiseerde vakopleiding genoten.
Glasatelier Stef Hagemeijer	Restauratie en onderhoud glas in lood Kasteel	Alle medewerkers hebben een gespecialiseerde vakopleiding genoten.

Hoogstraten	Schilder	Familiebedrijf dat sinds 1923 het kasteel schildert (inmiddels 5e generatie). Alle medewerkers hebben een gespecialiseerde vakopleiding genoten. Winnaar Schildersvakprijs in 2012 en 2019.
Jobse	Leidekker en loodgieter	Erkend op grond van BRL ERM 4000 Certificaatnummer IKB3046/15
Bert Jonker	Kleuronderzoek en restauratie-schilderwerk	Overleden Docent Nationaal Restauratie Centrum
Michiel Langeveld	Metaalrestauratie badkamers kasteel	Opgenomen in Restauratoren Register.
Restauratieatelier Overhoff	Keramiekrestauratie badkamers kasteel	Gespecialiseerde vakopleiding genoten. Aangesloten bij Ned. Vereniging voor vrienden van keramiek en glas.
Smederij Rombout	Ambachtelijk smeedwerk	NGK erkende smederij
Steenhouwerij Maarssen	Instandhouding natuurstenen monumenten	Bedrijf is opgeheven Erkend op grond van BRL ERM 4000 / URL 4007 Certificaatnummer K79035/01
Judith Bohan	Behang- en kleuronderzoek	Gespecialiseerde vakopleiding genoten. Kunsthistorica.
Kuijpers	Onderhoud W-installaties	NEN-EN-ISO 9001 VCA SCIOS BMI Erkend leerbedrijf Borg inbraakinstallaties KOMO Instal BRL6000-21
Hoffman DME	Onderhoud E-installaties	ISO 9001 VCA Borg technisch beveiligingsbedrijf Brand detectiebedrijf BRL 6000
Goossens	Bliksembeveiliging	ISO 9001 ISO 14001 BRL 1201 Criteria voor toezicht VCA CO2-prestatieladder
Babai & Fardin	Restauratie en onderhoud tapijten	Lid van ARA Nederland (Art Restorers Association Nederland)
De Goede Restauraties	Restauratie meubels	Lid van Restauratoren Nederland, ARA Nederland en ICC.
Pauline J. Marchand	Restauratie schilderijen	Lid van Restauratoren Nederland
E.L. Bernard Restauratie	Restauratie lijsten, meubels en vergulde objecten	Lid van Restauratoren Nederland
Snipper	Restauratie werken op papier	Lid van Restauratoren Nederland
Icat	Restaurator textiel	Medewerkers hebben een gespecialiseerde vakopleiding genoten en zijn lid van Ara, Restauratoren Nederland etc.

Josien Verdegaal	Restaurator textiel	Zelfstandig restaurator antiek textiel, werkt samen met de “Engelen” van Kasteel Amerongen. Lid Restauratoren Nederland.
RNA Restauratie Nijhof Asser	Restaurator en conservator papier, perkament en leer	Medewerkers hebben een gespecialiseerde vakopleiding genoten en zijn lid van Restauratoren Nederland, IADA, ICON etc.
Petracon (Nicolas Verhulst)	Restaurator en conservator beeldhouwwerken	Zelfstandig restaurator keramiek en natuursteen. Opgenomen in Restauratoren Register.
Keus Rietdekker (Jelle Keus)	Rietdekker	Ambachtelijk rietdekker.
Terrazande (Erik vd Zande)	Mozaïek restaurator	Aangesloten bij NOA afbouwgarantie en Afbouwkeur. Erkend SBB-leerbedrijf.
Monumentenwacht	Inspectie	
De Prouw	Constructiebureau	
Dorigo – Wierper B.V.	UV-wering	VCA

Vaste aannemers park en tuinen

Bedrijf	Werkzaamheden	Relevante certificaten
Stichting Kasteel de Haar	Instandhouding groen door eigen hoveniers, incidenteel aangevuld door externe hoveniers.	Erkend leerbedrijf De hoveniers zijn allen opgeleid als hovenier en in bezit van certificaten zoals gewasbescherming, motorzagen onder spanning, VCA (leidinggevend), spuitlicentie, jachtlicentie. Het hoofd park en tuinen is lid van het Gilde van Tuinbazen.
M.van Gessel	Landschapsarchitect Masterplan restauratie park en tuinen 2002-2015	Niet meer werkzaam. Opgenomen in register.
SB4	Landschapsarchitect (per 2016) Beplantingsplan Kleine Cour Ontwerp Stalplein en omgeving Tuynhuis	Aangesloten bij NVTL (Nederlandse vereniging voor tuin- en landschapsarchitectuur). Opgenomen in register.
Civielmediair B.V.	Projectbegeleiding restauratie Kruisvijver (vervangen beschoeiing) en jaarlijks onderhoud asfaltpaden	Ing. Reinier van der Leden. Zeer ervaren in projecten m.b.t. civiele techniek.
Historisch Groen Beheer	Planvorming, inspectie en advies m.b.t. instandhouding	Klaas de Boer, voormalig PHB projectleider. Gespecialiseerde vakopleidingen genoten.
Rod'or advies	Planvorming en projectbegeleiding Rozentuin	Diverse ingenieurs Adviesbureau gespecialiseerd in openbare ruimte
Novaspring	Planvorming en projectbegeleiding Laanherstel (per 2025)	Diverse ingenieurs Adviesbureau gespecialiseerd in natuur en landschap
Johan van Galen Last	Adviseur beplantingsplan lanen	Gepensioneerde specialist Natuurmonumenten
Holland Surveys	Landmeten / maatvoeren	
C.H. van Wensen Loonbedrijf	Aannemer restauratie Kerkeiland, Grote Cour en Menagerie. Straatwerk, onderhoud halfverharding, onderhoud diverse.	Werkt onder begeleiding eigen hovenier VCA

Ebola	Boomspecialist	Erbo erkend (erkenning bosaannemers) European Tree Workers (gecertificeerd) ISO 9001:2015 VCA FSC
Bureau Viridis	Ecologisch adviesbureau	NDFF abonnement
Hoveniersbedrijf Kevin van 't Veld	Ondersteuning hoveniers	Vakbekwaam hovenier Werkt onder begeleiding eigen hovenier
De Wilde Metaal	Leverancier cortenstalen kanten stijltuinen	VCA ISO 9001 NEN 1090

		Lid branche organisatie Metaalunie Erkend leerbedrijf
Oostrom Tuinen Natuur en waterbeheer	O.a. baggerwerk, sloten, maaiboot en greppelen, arbeid met groot materieel.	VCA ISO 9001-2008
Theo Pouw Groep	Leverancier grondverharding en afvoer materiaal	ISO 9001-2008 BRL 9313 – Zand FPC Gewassen fijn en grof zand, betonzand en steenslag. BRL 2506 kwaliteitsverklaringen en productcertificaten menggranulaat.
Van Buuren (van Doorn Groep)	Onkruidbestrijding paden	VCA ISO 9001-2008 CO2 bewust certificaat
Kromwijk	Onkruidbestrijding, snoeien bomen.	VCA ISO 9001-2008 European Tree Workers (gecertificeerd) Groenkeur (algemeen plus boomveiligheid)
Bunnik	Drainage, aanleg Romeinse tuin en Rozentuin/Buxusparterre Maaien Onkruidbestrijding mechanisch	VCA ISO 9001-2008 Eco normen
C. Bouwman Cultuurtechniek	Groot onderhoud gazons	VCA ISO 9001 Erkend Leerbedrijf
Van Leeuwen GWW B.V.	Aannemer restauratie Kruisvijver (vervangen beschoeiing)	VCA ISO 9001 CO2 bewust certificaat niveau 3
Montana, per 2021 Buxus Beregeningssystemen	Leverancier beregening	n.v.t.
De Samenwerking	Bemesting, bestrijdingsmiddelen, grond	CDG, GMP, SKAL, VLOG, Voederwaarde
Tonsel Boomkwekerijen	Beplanting restauratie Grote Cour Leverancier bomen	Aangesloten bij Nederlandse bond van Boomkwekers en Raad voor de Boomkwekerij.
Wencop Kwekerijen	Leverancier bomen	Aangesloten bij Praktijknetwerk Duurzame Aanpak van ziekten, plagen en onkruiden
Geerlings Dahlia’s	Leverancier dahlia’s	Lid Engelse Dahliasociety
Jac. Verschuren	Leverancier rozen (NL)	Milieukeur voor boomkwekerijproducten
David Austen Roses	Leverancier (via Verschuren) rozen, trainingen onderhoud	Per 2026

8.8 POM monitor 2025-2026

Deze monitorrapportage toont in een kleurenoverzicht hoe Stichting Kasteel de Haar ervoor staat op 5 onderdelen van het monumentenbehoud.
De rapportage is gebaseerd op antwoorden die door Stichting Kasteel de Haar zelf zijn gegeven en betreft geen formele beoordeling door de Erfgoedinspectie.

8.9 Analyse roerende collectie 2022

De collectie op De Haar omvat circa 5000 objecten, die onderverdeeld kunnen worden in een aantal categorieën: Houten meubilair, Koper- en zilverwerk, Keramiek en porselein, Schilderkunst, Beeldhouwwerken, Textiele bekleding en tapisserie, Papier en perkament.
Vrijwel alle objecten bevinden zich in de vaste opstelling; een klein aantal in depot.

Op hoofdlijnen kan gesteld worden dat de collectie in redelijke staat is. Sommige categorieën objecten zijn er echter beter aan toe dan andere.
Categorieën in goede staat betreffen:

- Tapisserie,
- De houten meubelen,
- Koperen en zilveren objecten.

Categorieën in redelijke tot matige staat betreffen:

- Beeldhouwwerken,
- Keramiek en porselein. Deze objecten zijn minder kwetsbaar voor licht/lucht/temperatuur; de objecten zijn daardoor stabiel. Veel objecten hebben wel kleinere of grotere schades,
- Schilderijen. De staat van de schilderijen is wisselend maar over het algemeen wel stabiel.

Categorieën in matige tot slechte staat betreffen:

- Papierwerken en perkament. Hierbij is sprake van schimmelvorming.
- Textiele bekleding. Het textiel heeft veel geleden onder het gebruik en door UV-licht.

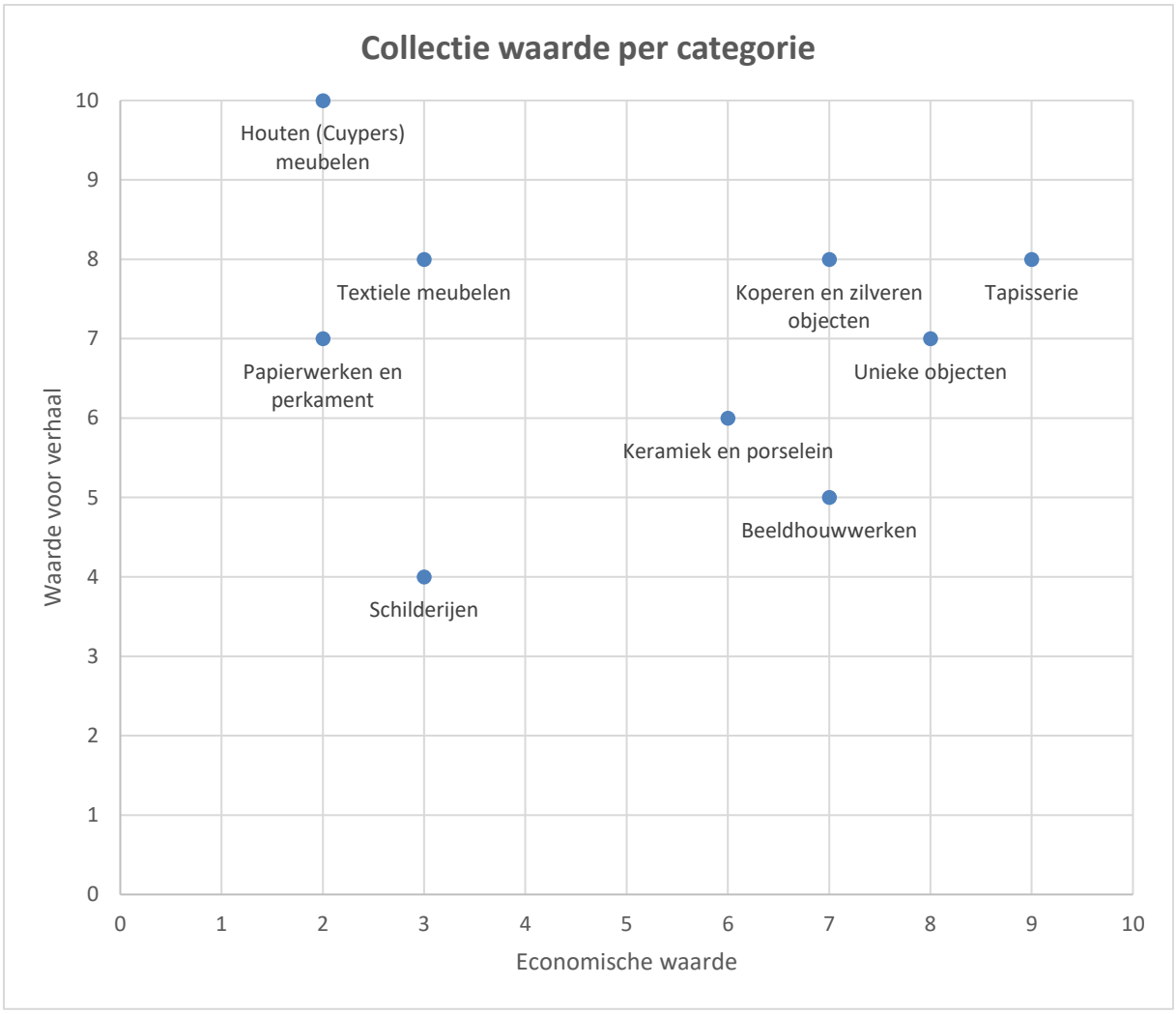
Onderdeel van deze categorieën zijn unieke objecten met een restauratiebehoefte; deze lijst is samengesteld in 2018 en staat onderaan deze bijlage.

Om te komen tot prioriteitstelling voor de restauraties of conserverende behandelingen van objecten is het belang van de categorieën vanuit twee dimensies benaderd: de waarde van het object in het economisch verkeer en de waarde van het object voor het verhaal van De Haar.
Sommige objecten zijn voor hoge bedragen verzekerd, maar zijn voor het verhaal slechts van beperkte waarde (bijvoorbeeld de Spaanse schilderijen). Andere objecten zijn economisch van relatief lage waarde, maar voor het verhaal onmisbaar (het Cuypers-meubilair).

De staat van onderhoud van een object heeft niet altijd invloed op de waarde voor het verhaal. Een keramieken vaas waar een scherf uit is valt in de meeste gevallen een bezoeker niet op. Een kamer vol sleetse textiele meubelen echter maakt een armoeiige indruk.

Dit is inzichtelijk gemaakt aan de hand van onderstaande grafiek, waarbij de economische waarde en de waarde voor het verhaal tegen elkaar afgezet worden. Hierbij moet aangetekend worden dat elke categorie unieke objecten omvat die separaat beoordeeld moeten worden.

Met inachtneming hiervan kan in het algemeen het volgende gesteld worden:

In 2018 is een lijst opgesteld van de objecten met een dringende restauratiebehoefte.
Van deze lijst is inmiddels een aantal objecten gerestaureerd; deze zijn groen gearceerd.

1. Spaanse altaarstukken (8x een retabel; 1x Joan Reixach, 1x Icoon)

1.a **Retabel** met 8 panelen; Catalaans Leven van Maria, tempera en goud op paneel
Ernstig verfverlies; instabiele drager

1.b **Altaarstuk**; Moeder en Kind tronend, Joan Reixach (1431-1486) Valencia
Instabiele drager; vervuild

1.c **Paneelschildering**, moeder en kind, stijl Alvaro di Pietro, laat gotisch
Instabiele drager; verfverlies

2. Japanse Draagkoets Tokugawa, Lakwerk en papier
Trom Tokugawa

3. Sculptuur H. Cecilia, hout, polychromie, vergulding. Zuid-Duits

4. Erard Vleugel, notenhout (op dit moment in restauratie; in 2027 klaar)

5. Lakwerk divers

5.a Grote Chinese centretafel polychroom en zwart lak, bloemen, figuren en teks
Zeer ernstig verval; schade
5.b Diverse Chinese piedestaltafeltjes lakwerk, polychroom en goud op zwarte grond
Stootschade en gaten
5.c Paar Chinese piedestaltafeltjes lakwerk polychroom en goud op rode grond
Stootschade en gaten

6. Franse Kinderkoets, Vernis Martin, lakwerk, smeedwerk, textiel
Bokkenwagen zuidduits of Italiaans, polychroom, goud

7. Schilderij Etienne van Zuylen, olieverf op doek

8. Textilia divers roerend

8.a Bed, hemel en meubilair kamer 1
8.b Textiel meubiliar kamer 3 idem canapé galerij
8.c Kussens Louis XIV canapé en vensterbanken Balzaal
8.d Diverse bankjes, tabourets, kussens, bel-etage etc.

Alle gescheurd en verkleurd; onderdelen ontbreken; gaten.

9. Diverse werken op papier (etsen, aquarellen, foto's etc.; restauratieproject loopt)

10. Diversen aziatisch porselein

10.a Chinese Bekervazen set van drie, porselein Kangxi (1654-1722) blauw wit (foto 1)
10.b Kraakporseleinen schotel, Mingdynasty (foto 2)
10.c Figuur Ruyi scepter Qingdynasty (foto 3 en 4)
10.d Paar Berijders op Qilins turqoise, Guangdong 19e eeuws (foto 5)

Chips; grote scherf ontbreekt; gebroken; losse onderdelen.

11. Beelden 2 kaarsendragende engelen Romanesque/gotisch 13e eeuw
Houtwormvraat; kleurverlies.

12. Diverse Tables de Milieu

12.a Louis XIVe stijl: verguld onderstel met regelwerk, wit marmeren blad
12.b Regencestijl: verguld onderstel met kruisregels, groen marmeren blad
12.c Louis XIVe stijl: verguld onderstel met regelwerk, grijs en bruin marmeren blad
12.d Louis XIVstijl: verguld onderstel met regelwerk, rood blad en familiewapen!

Constructie wankel; afgebroken delen houtwerk onderstel.